

ПАРАЗИТИ ЛУНКИ РІЧКОВОЇ РІЧКИ СТРИЙ

Максименко Юлія Вікторівна,

к.б.н., доцент

Житомирський державний університет імені Івана Франка

м. Житомир, Україна

Анотація: Лунка річкова (*Theodoxus fluviatilis* (Linnaeus, 1758)) є представником теодоксусів, найпоширенішим і найвідомішим українським видом цих передньозябрових молюсків, що відіграє важливу роль у природних екосистемах. Досліджено екологічні та паразитологічні особливості популяцій цих тварин на території р. Стрий, виявлено трематоди родин *Notocotylidae* та *Echinostomatidae*.

Ключові слова: молюски, паразити, лунка річкова, *Theodoxus*, р. Стрий.

Прісноводні молюски є однією з найважливіших та найцікавіших груп безхребетних тварин. Вони мають надзвичайно важливе значення для формування фауни, життя різних біоценозів [1,2]. Також молюски належать до одних із найпоширеніших тварин, які заселяють майже всі типи прісноводних водойм. Щодо лунки річкової (*Theodoxus fluviatilis* (Linnaeus, 1758)), то ця тварина відіграє важливу роль у природних екосистемах [3].

Лунка річкова є представником теодоксусів, найпоширенішим і найвідомішим українським видом цих передньозябрових молюсків. Часто зустрічаються на кам'янистих берегах річок та струмків, звертають на себе увагу дослідників та любителів природи гарним візерунком та різноманітністю забарвлення черепашки. Також ці тварини є цікавим об'єктом акваріумістики, не потребують особливо складних умов утримання [4].

Лунки мають важливу роль у циркуляції хімічних речовин і трансформують енергію у природних водоймах. Ці молюски є ласим кормом для бентосоїдних риб. Також, маючи фільтраційний тип живлення, лунки

сприяють самоочищенню водойм від зависей різної природи [5,6]. Слід відмітити важливу екологічну особливість, яка полягає у тому, що симбіонтами цих молюсків є олігохети *Chaetogaster limnaei*. Споживаючи церкарії паразитів, вони сприяють поліпшенню паразитологічної ситуації в природних і штучних водоймах [7]. Водночас ці молюски є проміжними хазяями трематод, марити яких паразитують в кишківниках риб і водоплавних птахів [8]. Ці молюски поширені у таких типах водних об'єктів як водосховища, річки, канали, струмки, лимани.

Річка Стрий є притокою Дністра та протікає на території Сколівського, Турківського, Дрогобицького, Стрийського, Жидачівського районів Львівської області. Річка починається на схилах Вододільного хребта, має довжину 230 км та площу басейну 3060 м². Річище звивисте, розгалужене, є кам'янисті ділянки з численними порогами. Замуленість спостерігається у бокових рукавах та старицях, здебільшого Стрий – це типова гірська річка.

Матеріалом дослідження слугували власні збори *Th. fluviatilis*, зібрані протягом березня-травня 2022 р. у середній течії р. Стрий. Збір молюсків проводили за загальноприйнятими методами.

Досліджено популяції лунок річки, проаналізовано морфологічні та екологічні особливості. Лунка річкова цих популяцій має товстостінну гладку черепашку з боковим 2-3-х завитком і напівокруглим вустям, що прикривається кришечкою. Оберти розділені між собою неглибоким шовом. Завиток слабо підвищений, з притупленою верхівкою. Поверхня черепашки гладенька, блискуча, з чітко вираженими лініями наростання. Забарвлення черепашки варіює від сірого до чорного, характер візерунку: подовгуваті або округлі світлі плями на темному фоні. Вустя на півовальне, внутрішня поверхня зовнішнього краю вустя блакитна. Колумелярна область черепашки сіра або блакитна, конхіоліновий поясок кришечки жовтий. Середні розміри черепашки: висота до 12 мм, ширина до 8 мм.

Швидкість течії у місцях поселення лунки річкової в р. Стрий зазвичай коливається у межах від 0,6 до 2,5 м/с. Найбільшу кількість поселень молюсків спостерігали за значень чинника глибини від 0,01 до 0,3–0,4 м, на різних субстратах (як правило, це прибережне каміння та стебла зануреної водної рослинності). Щільність поселень тут коливається в межах 30–58 екз./м².

За нашими спостереженнями, лунки р. Стрий беруть участь у протіканні життєвих циклів трематод, які належать до родин *Notocotylidae*, а виступаючи у ролі додаткових хазяїв, забезпечують розвиток марит паразитів, що відносяться до родини *Echinostomatidae*. Різноманітні аспекти екології цих молюсків являють собою неослабний науковий інтерес, зважаючи на зростання забруднення водою різними поліюгантами внаслідок антропогенного впливу, що викликає вимирання молюсків та відбивається на стані малакоценозів.

Список літератури

1. Stadnychenko A. Mięczaki rodzaju *Theodoxus* (Gastropoda: Pectinibranchia: Neritidae) Ukrainy / A. Stadnychenko, Ju. Shubrat // XXIII Krajowe seminarium malakologiczne. – Siedlice-Serpelice, 2007. – S. 63–64.
2. Стадниченко А.П. Пресноводные моллюски Украинской ССР, их биоценотические связи и воздействие на моллюсков трематод: Автореф. дис. докт. биол. наук: 03.00.08. – Л., 1982. – 35 с.
3. Черногоренко М. И. К фауне и экологии церкарий моллюсков верхнего Днепра / М. И. Черногоренко // Паразиты и паразитозы человека и животных. – К.: Наук. думка, 1965. – С. 236–245.
4. Алимов А.Ф. Функциональная экология пресноводных двустворчатых моллюсков / А.Ф. Алимов // Тр. ЗИН АН СССР – Л.: Наука, 1981. – С. 89 – 98.
5. Здун В.І. Личинки трематод в прісноводних моллюсках України. – К.: Вид-во АН УРСР, 1961. – 143 с.

6. Жадин В.И. Методы гидробиологических исследований. – Жизнь пресных вод СССР. – М.-Л.: Изд-во АН СССР, 1956. – Т.4. – С. 279 – 382.

7. Черногоренко М. И. Личинки трематод в моллюсках Днепра и его водохранилищ / М. И. Черногоренко. – К.: Наук. думка, 1983. – 210 с.

8. Skood G. Aspects on the biology and ecology of the *Theodoxus fluviatilis* (r.) and *Remnaea penegna* (O. F.Miiler) (Gastropoda) in the northern Baltic / G. Skood. – Stockholm : Univ. phil. Piss., 1978. – 26 s.